

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

УДК 338.43.01: 504

На правах рукопису

ЗБРОДСЬКА Ольга Василівна

**ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
НА РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник:
Якобчук В. П.
кандидат економічних наук,
доцент

Житомир – 2011

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти дослідження ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій	10
1.1. Склад ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств	10
1.2. Чинники використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств	27
1.3. Методика оцінки величини та ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств	41
Висновки до розділу 1	56
РОЗДІЛ 2. Аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на територіях радіаційного забруднення	58
2.1. Особливості статистичної оцінки ресурсного потенціалу земельних угідь сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій та ефективності його використання	58
2.2 Трудовий потенціал сільськогосподарських підприємств в регіоні радіоактивного забруднення	80
2.3. Ефективність використання елементів основного капіталу та узагальнена факторна ефективність суспільного виробництва у сільськогосподарських підприємствах радіаційно забруднених територій	98
2.4. Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій при виробництві окремих видів сільськогосподарської продукції	108
Висновки до розділу 2	117
РОЗДІЛ 3. Шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на територіях радіаційного забруднення	119
3.1. Методика діагностики суттєвих і несуттєвих чинників використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій	119
3.2. Реалізація ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств з урахуванням радіаційної забрудненості територій	139
3.3. Організація землеохоронного фонду на територіях радіаційного забруднення	154
Висновки до розділу 3	168
ВИСНОВКИ	170
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	174
ДОДАТКИ	189

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та покращання її якості є стратегічним завданням для економіки України. Ключовою умовою успішного виконання вказаного завдання є забезпечення аграрного виробництва достатньою кількістю необхідних ресурсів, якісні показники яких відповідають вимогам сучасних технологій виробництва у сільському господарстві. Водночас, в Україні існує цілий ряд проблем, пов'язаних з ресурсним забезпеченням аграрного виробництва: морально та фізично застарілі техніка і технології, високі ціни на добрива, корми, засоби захисту рослин, ветеринарні препарати, відсутність у сільськогосподарських підприємств власної землі тощо. В окремих регіонах додатково виникає ряд специфічних проблем, зокрема на постраждалих від аварії на Чорнобильській АЕС територіях такою проблемою є високий рівень радіаційного забруднення. Вивчення специфічних рис формування та використання ресурсного потенціалу сільського господарства на радіаційно забруднених територіях з метою прогнозування подальшого розвитку розташованих там аграрних підприємств визначили вибір теми дослідження.

Теоретико-методологічним проблемам дослідження процесів формування та використання ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання присвячені роботи провідних українських та зарубіжних учених-економістів: О. Березіна, І. Должанського, В. Желєзняка, Н. Краснокутської, Є. Лапіна, О. Ліпича, Н. Міщенко, В. Спіріна, О. Федоніна тощо. Вивчення специфіки використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств знайшло відображення в роботах Л. Газуди, Н. Дацій, О. Єпішкіної, А. Малиновського, О. Рубай, Т. Шаталової, В. Юрчишина, В. Якубів та ін.

Водночас, питання системного теоретичного дослідження процесів формування та використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств

саме на радіаційно забруднених територіях і впливу цих процесів на ефективність діяльності підприємств-виробників залишаються недостатньо вивченими і потребують практичних розробок. Усе наведене свідчить про актуальність і важливість комплексного дослідження специфічних чинників формування та ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, розташованих в регіонах, найбільше постраждалих від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, що й зумовило необхідність проведення даного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського національного агроекологічного університету за темою: «Розробити і обґрунтувати стратегічні напрями та пріоритети формування конкурентоспроможного аграрного сектору Північно-Західного регіону України» (номер державної реєстрації 0110U2406). Автором виділено ключові характеристики землезабезпечення та чинники ефективності землевикористання у господарствах регіону.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій. У відповідності до поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- розкрити сутність і склад ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та запропонувати методичний підхід до комплексного дослідження вказаного потенціалу на основі інтегральної оцінки його елементів;
- визначити особливі теоретико-методологічні підходи до оцінки нормативного (середнього) рівня трудомісткості, капіталомісткості та землемісткості основних видів сільськогосподарської продукції з урахуванням її здатності накопичувати радіонукліди;

- узагальнити систему чинників, що визначають ефективність формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях;
- визначити проблеми реалізації ресурсного потенціалу аграрних підприємств у радіаційно забруднених районах Житомирської області на основі показників відносної забезпеченості факторами виробництва;
- розробити способи оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій;
- запропонувати методологічний підхід до розуміння процесу використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій;
- визначити комплекс необхідних заходів, спрямованих на організацію землеохоронного фонду на територіях радіаційного забруднення.

Об'єктом дослідження є процес формування і використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, розташованих у зоні посиленого радіаційного забруднення.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних і практичних аспектів використання ресурсного потенціалу в сільськогосподарських підприємствах на радіаційно забруднених територіях.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дисертаційного дослідження становить сучасна економічна теорія, комплекс інструментів та наукових підходів, які застосовувалися у відповідності до задач окремих структурних розділів дисертаційної роботи. За допомогою *абстрактно-логічного* методу, зокрема, прийомів *аналогії та співставлення*, уточнено поняття «ресурсний потенціал сільськогосподарського підприємства» та виділено специфічні чинники, що визначають процес використання вказаного потенціалу в зоні радіаційного забруднення. Застосування *історичного та логічного* методу дозволили встановити динаміку кількісних та якісних показників ресурсного потенціалу аграрних

підприємств радіаційно забруднених районів Житомирської області за ряд років. Прийоми *статистико-економічного* методу, зокрема *індексний та графічний методи*, застосовувалися при дослідженні стану і тенденцій розвитку ресурсного потенціалу агроформувань радіаційно забруднених територій, впливу радіаційного забруднення на ефективність їх господарювання. Методи *індукції та дедукції, аналізу і синтезу* використовувалися в процесі генерації та відбору стратегічних альтернатив розвитку ресурсного потенціалу аграрних підприємств на радіаційно забруднених територіях. За допомогою *монографічного методу* досліджено механізм формування та використання ресурсного потенціалу в сільськогосподарських підприємствах на радіаційно забруднених територіях. Елементи методу *математичного програмування* застосовувалися при визначенні гранично допустимого ступеня впливу радіаційного забруднення на якісні показники ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Використання *економіко-математичної моделі* прибутку сільськогосподарського підприємства з елементами *імітаційного моделювання* використовувалося при обґрунтуванні стратегії підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу з урахуванням його залежності від рівня радіаційного забруднення.

Інформаційна база дослідження. Інформаційні джерела дослідження становили законодавчі і нормативні акти, пов'язані з розвитком аграрного виробництва в зоні радіаційного забруднення, статистична інформація Державного комітету статистики України, його обласного і районних управлінь в Житомирській області, Міністерства економіки України, Міністерства аграрної політики України, дані обласного і районних управлінь агропромислового розвитку, первинні дані окремих сільськогосподарських підприємств, розташованих в радіаційно забруднених районах Житомирської області, наукова література, результати особистих досліджень автора.

Наукова новизна дослідження. Основні положення і результати

дослідження, що виносяться на захист, характеризують наукову новизну і особистий внесок автора, полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано при оцінці ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій поєднання факторного та системного аналізу, що дозволяє встановити архітектуру системи ресурсного потенціалу, яка забезпечує позитивний синергетичний ефект;

удосконалено:

- методологічний підхід до розуміння процесу використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій, що передбачає врахування обмеження у виробничій спеціалізації господарств, відносно високий рівень їх землезабезпеченості та наявність спеціалізованої землеохоронної інституції як важливих чинників ефективного використання ресурсного потенціалу;

- перелік чинників, що визначають ефективність використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств у радіаційно забруднених регіонах, до складу яких, поряд з традиційними (економічні, організаційно-технологічні, соціально-правові, антропогенні і природні), включено відносно високий рівень землезабезпечення господарств, наявність радіаційного забруднення, зменшення негативного впливу якого можливе за рахунок відповідного кількісного і якісного удосконалення інших складових ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання;

- методичні засади оцінки нормативного (середнього) рівня трудомісткості, капіталомісткості та землемісткості основних видів сільськогосподарської продукції, що з урахуванням її здатності накопичувати радіонукліди, дозволило зробити висновки про доцільну спеціалізацію радіаційно забруднених територій за факторним критерієм та за критерієм радіаційного забруднення;

дістали подальшого розвитку:

- методичний підхід до комплексного дослідження ресурсного

потенціалу сільськогосподарських підприємств, що базується на інтегральній оцінці матеріально-технічного, кадрового, фінансового та інформаційного потенціалів і, на відміну від існуючих методик, враховує вплив радіаційного забруднення на кількісні і якісні параметри вказаного потенціалу;

- аргументація щодо перспективності організації на територіях радіаційного забруднення землеохоронного фонду, що ґрунтується на необхідності впровадження ефективної системи відродження радіаційно забруднених земель та їх повернення в аграрне виробництво в якості ключової складової його ресурсного потенціалу;

- дослідження проблем реалізації ресурсного потенціалу аграрних підприємств у радіаційно забруднених районах Житомирської області, які пов'язані з високим рівнем землезабезпеченості та найнижчим в області рівнем віддачі від угідь, вирішення яких лежить в площині вибору оптимальної спеціалізації господарств та агротехнологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні пропозицій щодо розробки соціально-економічної політики, нормативно-правових документів, стратегії розвитку радіаційно забруднених регіонів, розташованих в цих регіонах сільськогосподарських підприємств та їх об'єднань у сферах оцінки впливу радіаційного забруднення на якісні і кількісні показники ресурсного потенціалу аграрних підприємств, організаційно-економічного механізму забезпечення суб'єктів господарювання технологіями захисту і відновлення їх ресурсного потенціалу в умовах підвищеного радіаційного впливу, державного стимулювання ефективнішого використання наявного ресурсного потенціалу агроформувань.

Результати дослідження прийняті до впровадження Головним управлінням агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації при розробці стратегії розвитку регіону та управління інвестиційними потоками (довідка № 179/4 від 26.01.2011 р.) та Управлінням агропромислового розвитку Малинської державної райадміністрації при

обґрунтуванні стратегії розвитку радіаційно забруднених регіонів (довідка № 49/109-01 від 25.01.2011 р.). основні положення дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича при викладанні навчальних дисциплін «Управління потенціалом підприємств», « Організація планування і управління у виробництві» та « Економіка агробізнесу» (довідка № 15-14/91 від 14.01.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеною роботою автора. Наведені у дисертації результати наукових досліджень є особистими розробками і повністю належать автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані лише ті положення, які є результатом особистих досліджень здобувача.

Апробація результатів дослідження. Основні науково-практичні результати дисертаційного дослідження доповідались на IX Всеукраїнській науковій конференції молодих учених і студентів (Чернівці, 18-19 березня 2010 р.), VII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Образование и наука XXI века (Дніпропетровськ, 15-17 жовтня 2010 р.), конференції молодих вчених-економістів «Стратегічні напрями і пріоритети формування конкурентоспроможності аграрного сектору» (Житомир, 24 листопада 2010 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 10 наукових працях загальним обсягом 2,4 д.а., у т. ч. 5 у наукових фахових виданнях обсягом 2,1 д.а.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Робота викладена на 176 сторінках комп'ютерного тексту, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (84 найменувань), містить 51 таблицю, 21 рисунок.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено, науково сформульовано та практично обґрунтовано рекомендації з удосконалення методичних підходів щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств, розташованих на радіаційно забруднених територіях.

1. Ресурсний потенціал суб'єкта господарювання є системним поняттям, що складається з певної кількості елементів та зазнає постійного чи періодичного впливу з боку внутрішніх та зовнішніх чинників. Виокремлення ресурсного потенціалу дозволяє системно проаналізувати ті передумови, створення яких робить можливим здійснення підприємством виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Проведення факторного аналізу впливу окремих чинників дає змогу встановити, відсутність чи нестача яких саме ресурсів найсуттєвіше впливає на ефективність діяльності господарюючого суб'єкта.

2. Під ресурсним потенціалом сільськогосподарського підприємства розуміємо сукупність земельних, матеріально-технічних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів суб'єкта господарювання, набутих ним в результаті господарської діяльності, внесків учасників чи оренди і призначених для організації виробничої, комерційної та фінансової діяльності. З точки зору сталості характеристик складових ресурсного потенціалу пропонується поділ ресурсів на сталі, умовно-сталі і змінні. Ефективність управління ресурсним потенціалом передусім потрібно оцінювати за параметрами управління його складом.

3. Оцінку величини ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства пропонується здійснювати у грошовій формі шляхом поетапної грошової оцінки окремих складових даного потенціалу та подальшого розрахунку узагальненого показника. Для цього передбачений поділ існуючих елементів ресурсного потенціалу на вісім груп і застосування для кожної з них своєї методики грошової оцінки. Визначивши грошову вартість

кожного з елементів ресурсного потенціалу і знайшовши суму цих вартостей, ми отримаємо вартісну оцінку ресурсного потенціалу підприємства.

4. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємств аграрної сфери радіаційно забруднених територій залежить від цілого ряду чинників, які можна поділити на дві групи: чинники формування ресурсного потенціалу та чинники його ефективного використання. Представлені чинники у свою чергу можуть бути поділені на керовані, частково керовані і некеровані з точки зору окремого суб'єкта господарювання. Перелік та ступінь впливу чинників формування і використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій можуть певним чином відрізнятися, в залежності від місця розташування, розміру, спеціалізації, економічного стану суб'єкта господарювання.

5. Середній розмір сільськогосподарського підприємства забруднених територій є меншим за розмір аналогічного підприємства Житомирської області в цілому. Емпіричний аналіз показав, що площа сільськогосподарських угідь, використовуваних підприємствами, виступає важливим чинником його прибутковості. Працівники підприємств забезпечують достатньо високий рівень продуктивності праці саме завдяки екстенсивному чиннику – високій землезабезпеченості.

6. Співставлення динаміки продуктивності праці та заробітної плати виявляє відносну переоціненість трудових ресурсів у поточному періоді або говорить про їх значну недооціненість у попередні роки. В будь-якому випадку, зважаючи на низький рівень оплати праці у сільському господарстві, розв'язання проблеми відповідності між продуктивністю ресурсу та ефективністю його використання варто вирішувати шляхом підвищення продуктивності праці.

7. Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях Житомирської області залишається достатньо низькою. У сфері виробництва рослинницької продукції надмірно великі площі зайняті посівами зернових

культур, які на достатньо бідних ґрунтах регіону можуть дати більш-менш пристойну врожайність лише при внесенні великої кількості органічних і мінеральних добрив та при дотриманні усіх технологічних вимог. Свої проблеми існують і в галузі тваринництва, головна з яких – постійне скорочення поголів'я основних видів сільськогосподарських тварин.

8. В дисертаційній роботі запропонована економіко-математична модель використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємства, як дозволяє виявити напруженість у його реалізації, обумовлену критично недостатнім рівнем одного з елементів потенціалу. Найбільш суттєвими чинниками реалізації ресурсного потенціалу рослинницьких господарств Новоград-Волинського району виявилися матеріалозабезпеченість виробництва та бонітет ґрунтів; для тваринницьких господарств цього району – матеріалозабезпеченість, землезабезпеченість та ступінь зносу основних виробничих фондів; для сільськогосподарських підприємств Овруцького району – фондозабезпеченість.

9. Оптимізація використання ресурсного потенціалу підприємств аграрного сектору радіаційно забруднених територій забезпечується шляхом посилення кореляції між показниками виробництва валової продукції сільськогосподарства та прибутку підприємств. Це досягається за рахунок змін спеціалізації підприємств у напрямку збільшення частки ресурсного потенціалу, спрямованого на виробництво екологічно безпечної продукції, яка одночасно забезпечує реалізацію природних і організаційних переваг господарств території. Зокрема, враховуючи прогнозовану активність радіонуклідів у сільськогосподарській продукції, динамічну врожайність культур та фактичний розподіл посівних площ, пропонуємо скоротити виробництво кормових культур в Овруцькому, Лугинському та Народицькому районах, збільшити посівні площі під жито і картоплю у цих районах, а також у Малинському та Олевському, орієнтувати господарства Коростенського району на виробництво плодів та ягід.

10. В дисертації запропоновані заходи, спрямовані на організацію землеохоронного фонду на територіях радіаційного забруднення. Метою створення такого фонду є забезпечення стабільного і достатнього за обсягами фінансування робіт, спрямованих на відновлення якості земельних ресурсів, втраченої внаслідок радіаційного забруднення чи іншого негативного техногенного або природного впливу. Співпраця сільськогосподарських підприємств і землеохоронного фонду має будуватися на взаємовигідній основі: підприємства виступатимуть інвесторами фонду, що даватиме їм через певний час можливість отримувати фінансову допомогу фонду на проведення робіт з покращання якості землі, а також розраховувати на інформаційну і технологічну підтримку фонду у сфері обґрунтування проектів відновлення сільськогосподарських угідь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аграрна економіка і ринок / Іванух Р.А., Дусановський С.Л., Білан Є.М. – Тернопіль: Збруч, 2003. – 305 с.
2. Амбросов В. Я. Ефективність використання факторів розширеного відтворення в аграрному секторі / В.Я.Амбросов // Економіка України. - 2009. - № 1. – С. 67-73.
3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. 2-ге вид., доп. і перероблене / В.Г.Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.
4. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: Монографія / В.Г.Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
5. Андросова Т. В. Основные направления управления ресурсным потенциалом современного предприятия / Т.В.Андросова // Вісник ХНУ присвяч. 200-річчю університету ХНУ ім. В.Каразіна. Економічна серія: Зб. наук. пр. - № 634. - Харків, 2005. – С. 123.
6. Андрощук Д. В. Визначення структури потенціалу підприємства: фінансовий аспект / Д.В.Андрощук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2005. - № 4, Ч. 2, Т. 1. - С. 54.
7. Балабанова І. В. Конкурентний потенціал як основа формування конкурентних переваг / І.В.Балабанова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_ANRR_2009/.../38882.doc.htm.
8. Березін О. В. Завдання та механізми оптимізації структури потенціалу підприємства / О.В.Березін, Н.Б.Кушнір // Вісник національного університету водного господарства та природокористування: Зб. наук. праць. – Рівне: НУВГП, 2007. – Ч. 2, вип. 4. – С. 20-27. – (Сер. „Економіка”).
9. Бесенюк В. М. Ресурсний потенціал агроформувань у забезпеченні ефективного господарювання / В.М.Бесенюк // Економіка: проблеми теорії та практики. Вип. 193: В 5 т. Т. I. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – С. 158-168.

- 10.Бесенюк В. М. Особливості формування і використання ресурсного потенціалу агроформувань на пореформеному етапі розвитку сільського господарства / В.М.Бесенюк // АгроІнком. – 2004. – № 11-12. – С. 89-91.
- 11.Білоусько Я. К. Державна підтримка техніко-технологічного переоснащення аграрного виробництва / Я.К.Білоусько, В.Л.Товстопят. – К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2008. – 55 с.
- 12.Бобко В. В. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу в аграрному секторі регіону: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / Уманський держ. аграрний ун- т. — Умань, 2006. – 19 с.
- 13.Борисова В. А. Відтворення природного ресурсного потенціалу АПК: економічні аспекти / В.А.Борисова. – Суми: Видавництво “Довкілля”, 2003. – 372 с.
- 14.Борисова В. А. Страховий захист ресурсного потенціалу АПК / В.А.Борисова. – Суми: Видавництво “Довкілля”, 2002. – 196 с.
- 15.Боровик В. В. Резерви підвищення ефективності використання ресурсів у сільськогосподарському виробництві за допомогою моделювання / В.В.Боровик // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - № 10. – С. 41-44.
- 16.Бородин А. Этапы формирования стратегического потенциала предприятия / А.Бородин // Проблемы теории и практики управления. – 2003. - № 6. – С. 95-99.
- 17.Бородіна О. М. Людський капітал на селі: наукові основи, стан проблеми розвитку / О.М.Бородіна. - К.: ІАЕ УААН, 2003. – 277 с.
- 18.Бородіна О. М. Людський капітал як основний стратегічний ресурс сталого розвитку аграрної сфери / О.М.Бородіна // Економіка АПК. – 2003. - № 9. – С. 103-108.
- 19.Бурляй А. П. Особливості формування ресурсного потенціалу аграрних підприємств / А.П.Бурляй, О.В.Закусілова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1003>.
- 20.Веселков А. Т. Шляхи оптимізації ефективності використання виробничого потенціалу підприємств / А.Т.Веселков // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2005. – № 6. – С. 39.

- 21.Вишневецька О. М. Ресурсний потенціал підприємств сільських територій / О.М.Вишневецька. — Миколаїв: «Видавництво Ірини Гудим», 2009. — 207 с.
- 22.Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК: (Теоретичні і практичні аспекти) / В.М. Трегобчук, А.Е. Юзефович, Д.Ф. Крисанов та ін.; НАН України. Ін-т економіки. — К., 2003. — 260 с.
- 23.Вітвіцький В. В. Нормативна продуктивність – основа раціонального використання ресурсів / В.В.Вітвіцький // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 9. – С. 43-50.
- 24.Власова Н. О. Комплексне оцінювання стану й ефективності використання ресурсного потенціалу торговельного підприємства / Н.О.Власова // Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво. – 2004. - № 4. – С. 129.
- 25.Волошин О. Земля должна работать / О.Волошин. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.expert.ua/articles/16/0/4720//>, вільний.
- 26.Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: Навч. посібник / В.Н.Гавва, Є.А.Божко. – К.: ЦНЛ, 2004. – 224 с.
- 27.Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: Навч. посібник / В.Н.Гавва, Е.А.Божко. – К.: ЦНЛ, 2004. – 224 с.
- 28.Газуда Л. М. Формування і використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств в умовах трансформації відносин власності (на прикладі сільгоспідприємств Закарпатської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / Ужгородський національний ун-т. – Ужгород, 2004. – 20 с.
- 29.Гаража О. П. Управління соціально-економічною ефективністю використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / О.П.Гаража; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. — Х., 2009. — 20 с.
- 30.Говорунов К. А. Умови перспективного розвитку та шляхи підвищення ефективності виробничого потенціалу підприємств / К.А.Говорунов // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2002. – № 7. – С. 41.
- 31.Головишина В. П. Показник економічного потенціалу підприємства та його місце в системі оцінок діяльності господарської системи / В.П.Головишина //

- Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2003. - № 5, Ч. 2, Т. 1. – С. 24.
32. Головка Л. В. Економіко-екологічні проблеми розвитку агропромислового виробництва на радіаційно забруднених територіях регіону (на прикладі Київської області): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.08.01 / Л.В.Головка; НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2001. – 20 с.
33. Головка Л. В. Питання виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції в районах радіаційного забруднення / Л.В.Головка // Регіональні проблеми розвитку продуктивних сил АПК: Зб. наук. пр. – К.: РВПС України НАН України. – 1999. – С. 79-92.
34. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О.А.Грішнова. – К.: Т-во “Знання”, 2006. – 367 с.
35. Гунина И. А. Взаимовлияние общеэкономических проблем и проблем развития экономического потенциала предприятия в современных условиях / И.А.Гунина // Машиностроитель. - 2004. - № 10. – С. 19.
36. Дацій Н. В. Основні методологічні принципи оцінки ресурсного потенціалу / Н.В.Дацій // Регіональні перспективи. – 2002. – № 6 (25). – С. 57-59.
37. Дацій Н. В. Поняття й економічний зміст ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств / Н.В.Дацій // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2002. - № 3. – С. 24-28.
38. Дацій Н. В. Управління аграрним ресурсним потенціалом / Н.В.Дацій // Вісник Сумського Національного аграрного університету. – 2002. – № 2 (13). – С. 179-183.
39. Дацій Н. В. Формування і ефективне використання ресурсного потенціалу в сільському господарстві: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / Н.В.Дацій; Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х., 2003. – 20 с.

40. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. // Офіційний вісник України. – 2007. – № 7. – С. 7-46.
41. Джаин И. О. Оценка трудового потенциала: Монография / И.О.Джаин. – Сумы: ИТД “Университетская книга”, 2002. – 250 с.
42. Добикіна О. К. Потенціал підприємства як об’єкт управління / О.К.Добикіна, В. С. Рижиков // Продуктивність. – 2004. – № 1. – С. 3–5.
43. Довженко В. А. Становлення та функціонування фермерських господарств на радіоактивно забруднених територіях: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / В.А.Довженко; Державний агроекологічний ун-т. — Житомир, 2004. – 20 с.
44. Довженко В. А. Проблеми та перспективи розвитку селянських (фермерських) господарств радіоактивно забрудненої зони / В.А.Довженко // Вісник ДАУ. – 2002. - № 1. – С. 12.
45. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства: Навч. посібник / І.З.Должанський, Т.О.Загорна, О.О.Удалих. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
46. Єпішкіна О. В. Вдосконалення економічних механізмів експортної орієнтації використання ресурсного потенціалу агропромислових підприємств. - Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / О.В.Єпішкіна; Південний філіал "Кримський агротехнологічний університет" Національного аграрного університету Кабінету Міністрів України. – Сімферополь, 2007. – 20 с.
47. Єрмаков О. Ю. Методичні аспекти узагальненої оцінки економічної ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств / О.Ю.Єрмаков, М.І.Карєба // Зб. пр. Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Черкаси: ЧДТУ. – 2009. – Вип. 22. Ч. II. – С. 12-15.
48. Желєзняк В. В. Аналіз підходів до визначення проблемної категорії „економічний потенціал підприємства” / В.В.Желєзняк // Економіка:

- проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Вип. 246: в 5 т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 645-649.
49. Загальнодержавна програма соціально-економічного розвитку Українського села на період до 2015 р. / ННЦ “ІАЕ” УААН; Редактор-керівник В.Я. Месель-Веселяк. – К., 2006. – 80 с.
50. Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів та ягід у районах Житомирської області у 2008 р.: Статистичний бюлетень. – Житомир: ГУС, 2009. – 91 с.
51. Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів та ягід у районах Житомирської області у 2009 р.: Статистичний бюлетень. – Житомир: ГУС, 2010. – 88 с.
52. Ігнат'єва І. А. Методологічні аспекти управління стратегічним потенціалом підприємства / І.А.Ігнат'єва // Проблеми науки. – 2005. - № 1. – С. 8-11.
53. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств / С.Іщук // Регіональна економіка. – 2005. - № 3. – С. 48-51.
54. Кареба М. І. Щодо сутності і складу ресурсного потенціалу аграрних підприємств та його значення у забезпеченні їх ефективного розвитку / М.І.Кареба // Агроінком. – 2008. – № 7-10. – С. 64-66.
55. Кареба М. І. Виробничий потенціал сільськогосподарських підприємств: сутність, складові та значення / М.І.Кареба // Зб. наук. пр. Подільського державного аграрно-технічного університету. – Кам'янець-Подільський. – 2008. – № 16. – Ч.3. – С. 212-214.
56. Кібук Т. М. Стратегічний потенціал підприємства та його види / Т.М.Кібук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_NiIN_2007/.../23135.doc.htm.
57. Козак О. А. Проблеми економічного розвитку депресивних регіонів / О.А.Козак // Проблеми розвитку депресивних регіонів: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 25-26 квітня 2007 р. / За ред.

- М.Барановського, І. Смаля. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – С. 46-48.
- 58.Козачкова В. В. Ефективне використання ресурсного потенціалу сільсько-господарських підприємств / В.В.Козачкова // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/62567.doc.htm
- 59.Комплексна програма розвитку сільського господарства Житомирської області у 2009-2010 роках та на період до 2015 року. - Житомир: Рута, 2009. – 304 с.
- 60.Коротков В. Г. Ресурсный потенциал предпринимательства региона / В.Г.Коротков // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru/read/article/a08.htm>
- 61.Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник / Н.С.Краснокутська. – К.: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
- 62.Краснокутська Н. С. Дефініція поняття «потенціал підприємства» в контексті розвитку мікроекономічної теорії / Н.С.Краснокутська // Вісник КНТЕУ. – № 5. – 2008. – С. 54-64.
- 63.Кропивко М. Ф. Методика оцінки якості формування і використання кадрово-управлінського потенціалу / М.Ф.Кропивко, В.С.Кропивко // Організація управління аграрною економікою: Монографія / За ред. М.Ф. Кропивко – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – С. 192-215.
- 64.Кудіна О. М. Формування ресурсної стратегії підприємства - Автореф. дис... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.04 / О.М.Кудіна; Харківський національний економічний університет. – Харків, 2008. – 20 с.
- 65.Куценко В. І. Людський капітал як фактор соціального захисту населення: проблеми зміцнення / В.І.Куценко, Г.І.Євтушенко // Зайнятість та ринок праці. – 2007. - № 10. – С. 136-145.
- 66.Лапин Е. В. Оценка экономического потенциала предприятия: Монография / Е.В.Лапин. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 360 с.
- 67.Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: Монография / Е.В.Лапин. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.

- 68.Ліпич О. М. Ефективність виробничо-ресурсного потенціалу підприємства: фактори впливу та критерії оцінки / О.М.Ліпич // Науковий вісник НЛТУУ. – 2005. – Вип. 15.4. – С. 356-364.
- 69.Ліпич О. М. Методика оцінки використання виробничо-ресурсного потенціалу підприємства / О.М.Ліпич // Науковий вісник УкрДЛТУ. – 2002. – Вип. 12.8. – С. 280-283.
- 70.Ліпич О. М. Методика оцінки використання виробничо-ресурсного потенціалу підприємства / О.М.Ліпич // Науковий вісник УкрДЛТУ. – 2006. – Вип. 12 – С. 28.
- 71.Логвин М. М. Методологічні аспекти дослідження територіальної організації трудових ресурсів потенціалу агропромислового регіону / М.М.Логвин // Економіка АПК. – 2001. – № 9. – С. 119-123.
- 72.Малиновський А. С. Системне відродження сільських територій в регіоні радіаційного забруднення: Монографія / А.С.Малиновський. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 604 с.
- 73.Малиновський А. С. Емпіричні оцінки проблем розвитку радіаційно забруднених сільських територій в Україні / А.С.Малиновський, Л.Д.Павловська // Роль соціального капіталу та локальних ініціатив у забезпеченні сільського розвитку: Доп. Міжнар. симп. (16-18 трав. 2007 р., м. Житомир). – Житомир: ДВНЗ “Держ. агроєколог. ун-т”, 2007. – С. 138-145.
- 74.Малиновський А. С. Соціально-економічна місія фермерства у відродженні радіоактивно забруднених сільських територій / А.С.Малиновський, В.А.Довженко // Агроінком. – 2006. – № 5-6. – С. 39-45.
- 75.Малиновський А. С. Роль сільськогосподарської обслуговуючої кооперації у соціально-економічному відродженні сільських радіоактивно забруднених територій / А.С.Малиновський, Т.В.Швець // Продуктивність агропромислового виробництва: Наук.-практ. зб. – 2006. – № 4. – С. 124-129.
- 76.Мартин А. Г. Принципи еколого-економічної оптимізації структури землекористування на основі методів математичного моделювання /

- А.Г.Мартин; Інститут землеустрою УААН, м. Київ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://193.84.90.197/ecolib/6/21.doc>, вільний
- 77.Месель-Веселяк В. Я. Дохідність і розширене відтворення в агропромисловому виробництві / В.Я.Месель-Веселяк // Економіка АПК. - 2008. - № 5. – С. 12-18.
- 78.Месель-Веселяк В. Я. Ефективність енергетичного самозабезпечення сільського господарства / В.Я.Месель-Веселяк // Економіка АПК. - 2009. - № 2. – С. 10-14
- 79.Месель-Веселяк В. Я. Фінансування виробництва в сільськогосподарських формуваннях / В.Я.Месель-Веселяк // Економіка АПК. - 2007. - № 5. – С. 18-23.
- 80.Методичні рекомендації по обґрунтуванню нормативів основних засобів на виробництво сільськогосподарської продукції. – К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2007. – 27 с.
- 81.Методичні рекомендації щодо трансформації наукової продукції в об'єкти права інтелектуальної власності та їх капіталізація / [В.П. Ситник, М.Ф. Бойко, А.Ф. Гойчук та ін.]. – К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2006. – 69 с.
- 82.Микитенко В. В. Діагностика стратегічного потенціалу підприємства / В.В.Микитенко, І.А.Ігнатієва // Вісник економічної науки України. - 2005. - № 2. - С. 77-80.
- 83.Міщенко Н. М. Поняття ресурсного потенціалу підприємства та проблеми його оцінки / Н.М.Міщенко // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – Вип. 17.2. – 2007. – С. 189-192.
- 84.Нацюк І. М. Економічна ефективність використання аграрного ресурсного потенціалу: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / І.М.Нацюк; Харківський нац. аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х., 2002. – 20 с.
- 85.Огородникова К. О. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємств аграрного сектору / К.О.Огородникова // Студентський науковий вісник Миколаївського державного аграрного університету. – 2009. – Вип. 1. – С. 194-198.

- 86.Окорокова Л. Г. Ресурсный потенциал предприятия / Л.Г.Окорокова. – СПб.: С.-Петербур. гос. техн. ун-т, 2001. – 293 с.
- 87.Основи економічної теорії: Підручник / За заг. ред. Ю.В.Ніколенка. 3-тє вид. – К.: ЦУЛ, 2003. – 540 с.
- 88.Основні засоби сільськогосподарського призначення: потреба та забезпеченість / Л.І.Васильок, М.І.Герун, Н.Ю.Зотько та ін. – К.: ННЦ „Інститут аграрної економіки”, 2009. – 98 с.
- 89.Отенко И. П. Стратегическое управление потенциалом предприятия: Наукове видання / И.П.Отенко. – Х.: ХНЕУ, 2006. – 256 с.
- 90.Писаревський І. М. Підвищення ефективності використання ресурсів у плануванні виробничих процесів / І.М.Писаревський // Фінанси України. – 2005. - № 10. – С. 91-100.
- 91.Попов Е. В. Рыночный потенциал предприятия: Монография / Е.В.Попов. - М.: Экономика, 2002. – 559 с.
- 92.Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – N 16. – Ст. 198.
- 93.Про Загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006-2010 рр.: Закон України від 14 березня 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – N 34. – Ст. 290.
- 94.Про затвердження Державних гігієнічних нормативів "Допустимі рівні вмісту радіонуклідів Cs 137та Sr 90 у продуктах харчування та питній воді": Наказ МОЗ України 03.05.2006 N 256 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 липня 2006 р. за N 845/12719) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0845-06>.
- 95.Про затвердження Допустимих рівнів вмісту радіонуклідів Cs-137 і Sr-90 у продуктах харчування та питній воді (ДР-97): Наказ МОЗ України 19.08.1997 № 255 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=1212>.

96. Прохорова В. В. Ресурсний потенціал економічного зростання / В.В.Прохорова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NVUU/Ekon/2009_28_2/.../23.htm.
97. Репіна І. М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління / І.М.Репіна // Вісник Української академії державного управління при Президенті України. – 1998. – № 2. – С. 262-271.
98. Розміщення продуктивних сил України: Підручник / Г.П.Баб'як, В.Я.Брич, М.П.Дусановська та ін.; За ред. Є.П.Качана. – К.: Вища школа, 1999. – 375 с.
99. Россоха В. В. Ресурсне забезпечення розвитку аграрної сфери економіки / В.В.Россоха // Ефективність використання ресурсного потенціалу в умовах сталого розвитку сільського господарства: Зб. наук. праць Харк. нац. аграр. ун-ту. – Х., 2007. – № 2. – С. 212-216.
100. Россоха В. В. Соціальний потенціал аграрного підприємства: оцінювання і формування / Россоха В. В. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 103 с.
101. Россоха В. В. Теоретико-методичні засади формування, розвитку та оцінювання виробничого потенціалу сільськогосподарського підприємства / В.В.Россоха. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 94 с.
102. Россоха В. В. Технологічний розвиток агропромислового виробництва / В.В.Россоха – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 115 с.
103. Рубай О. В. Економічна оцінка використання ресурсного потенціалу сільськогосподарськими підприємствами: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / О.В.Рубай; Сумський національний аграрний ун-т. – Суми, 2003. – 20 с.
104. Самотуга О. О. Відтворення природно-ресурсного потенціалу АПК / О.О.Самотуга // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/42852.doc.htm.
105. Самоукин А. И. Потенциал нематериального производства / А.И.Самоукин. – М.: Знание, 1991. – 19 с.
106. Світличин І. І. Підвищення ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах радіоактивно забруднених районів

- Полісся: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / І.І.Світлишин; Державний агроєкологічний ун-т. – Житомир, 2004. – 20 с.
107. Свободин В. Потенциал предприятия сельскохозяйственного предприятия и оценка эффективности его использования / В.Свободин // Вестник статистики. – 1984. - № 10. – С. 7-9.
108. Свободин В. А. Вопросы определения и эффективности производственного потенциала / В.А.Свободин // АПК: экономика, управление. – 2001. – № 3. – С. 27-30.
109. Сеньків С. І. Земельний ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств Полісся України та його економічна оцінка: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / С.І.Сеньків; Національний аграрний ун-т. – К., 1997. – 20 с.
110. Сиденко В. Р. Глобализация – европейская интеграция – экономическое развитие: украинская модель: В 2-х т. Т. 1. Глобализация и экономическое развитие / В.Р.Сиденко. – К.: Феникс, 2008. – 376 с.
111. Сільське господарство в забезпеченні економічного зростання // Новий курс: реформи в Україні 2010-2015 роки. Національна доповідь / За заг. ред.. В.М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
112. Спири́н В. С. Анализ экономического потенциала предприятия / В.С.Спири́н. – М.: Финансы, 2004. – 112 с.
113. Статистичний щорічник Житомирської області за 2008 р. / За ред. Л.О.Рижкової. – Житомир: ГУС, 2009. – 491 с.
114. Статистичний щорічник Житомирської області за 2009 р. / За ред. Л.О.Рижкової. – Житомир: ГУС, 2010. – 481 с.
115. Стексова С. Ю. Методология определения ресурсного потенциала строительного предприятия / С.Ю.Стексова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2007. - № 4.- С. 83-86
116. Стецюк П. А. Аналіз елементів фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк // Облік і фінанси АПК. – 2008. - № 1. – С. 48-53.

117. Стецюк П. А. Практичні аспекти аналізу ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / П. А. Стецюк // Облік і фінанси АПК. – 2007. - № 11-12. – С. 110-114.
118. Талах Т. А. Аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Т.А. Талах; Терноп. акад. нар. госп-ва. — Тернопіль, 2005. — 21 с.
119. Талах Т. А. Умови перспективного розвитку та шляхи підвищення ефективності виробничого потенціалу підприємств / Т.А.Талах // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2002. – № 7. – С. 36-40.
120. Тальмін П. В. Фінансові важелі підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів / П.В.Тальмін // Економіка України. – 2004. - № 5. – С. 19-23.
121. Тарасюк Г. М. Методологічні основи планування розвитку потенціалу підприємства / Г.М.Тарасюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2005. - № 6, Т. 1. – С. 72-76.
122. Трегобчук В. М. Актуальні проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку національного агропромислового комплексу / В.М.Трегобчук // Наука та інновації. – 2006. - № 5. – С. 56-67
123. Трегобчук В. М. Актуальні проблеми розвитку сільських територій / В.М.Трегобчук // Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій [матеріали Сьомих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників], (Київ, 9-10 лист. 2005 р.); Редкол. П.Т., Саблук та ін. – К.: ННК “АІЕ”, 2005. – С. 69–76.
124. Третьяк А. М. Наукові основи економіки землекористування та землевпорядкування / А.М.Третьяк, В.М.Другак. – К.: ЦЗРУ, 2003. – 337 с.
125. Трофименко Н. В. Аналіз природно-ресурсного потенціалу регіону як важлива складова оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств / Н.В.Трофименко // Вісник ХНАУ. – 2009. - № 5. – С. 267-276.
126. Туровець О. Формування системи пріоритетів в управлінні потенціалом розвитку підприємства / О.Туровець // Економіка України. – 2005. - № 10. – С. 24-28.

127. Уваренко Г. Є. Факторний аналіз ефективності використання виробничого потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості / Г.Є.Уваренко // Удосконалення системи обліку, аналізу та аудиту як складової інформації суспільства: Зб. матеріалів міжнародної міжвузівської наук.-пр. конференції. – Тернопіль-Мукачево: ТАНГ, 2004.– С. 112-116.
128. Улезько А. В. Стратегия формирования и тактика использования ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий / А.В. Улезько. – Воронеж: ГП "ИПФ "Воронеж", 2004. – 224 с.
129. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексик О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
130. Цал-Цалко Ю. С. Стан і розвиток економічного потенціалу аграрного та промислового секторів національного господарства України: Монографія / Ю.С.Цал-Цалко, О.Г.Денисюк, Ю.Ю.Мороз. – Житомир: ЖОО ГО «Спілка економістів України», 2009. – 218 с.
131. Цуцких Е. В. Формирование и оптимальное использование ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий: Автореф. дисс. ... канд.. эк. наук: 08.00.05 / Е.В.Цуцких. – Воронеж, 2004. – 21 с.
132. Шаманська О. І. Оцінка ефективності управління економічними ресурсами підприємства // http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/42049.doc.htm
133. Шаманська О. І. Стратегічне планування інноваційної діяльності в системі ресурсного потенціалу підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 6. – С. 165 – 169.
134. Шаталова Т. Н. Формирование и использование ресурсного потенциала в сельскохозяйственных предприятиях: Автореф. дис. д-ра экон. наук: 08.00.05. – М., 2000.
135. Шаталова Т. Н. Ресурсный потенциал сельскохозяйственных предприятий (формирование и использование): Монография / Т.Н.Шаталова, М.В.Чебыкина; Оренбург. гос. аграр. ун-т. – Оренбург : Изд-во ОГАУ, 1999. – 262 с.
136. Шилепницький П. І. Природа виробничого потенціалу та його

- компоненти // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Вип. ХІХ. – Львів, 2000. – С. 119.
137. Шталь Т. В. Ресурсний потенціал підприємства як об'єкт управління // Вісник ДонДУЕТ. Серія: Економічні науки. – 2006. - № 4. – С. 22.
138. Щиголь Т. П. Ефективність виробничо-ресурсного потенціалу підприємства: фактори впливу та критерії оцінки // Науковий вісник НЛТУУ. – 2005. – Вип. 15. – С. 110.
139. Якубів В. М. Підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: Автореф. дис... канд. екон. наук зі спец. 08.07.02 – економіка сільського господарства і АПК. – Житомир, 2006. – 20 с.
140. Яценко В.М., О.П. Кошулько. Аналіз стану людського капіталу підприємств АПК у період трансформації економіки України // Економіка АПК. – 2007. - № 6. - С. 108 – 113.